

Lakossági felmérés a klímaválság hatásairól és a hatások mérsékléséről az Európai Unió által társfinanszírozott DACE projekt keretében¹

Tartalomjegyzék

Tartalom

1. Bevezetés.....	2
2. Módszertan.....	2
3. Eredmények.....	2
3.1. Demográfiai adatok.....	2
3.2. Klímaválsághoz kötődő attitűdök.....	5
4. A felmérés hiányosságai.....	8
5. Következtetések.....	9
6. Függelék - Kérdőív.....	10

¹ A projektet az Európai Unió támogatja. A kifejtett álláspontok és vélemények azonban kizárólag a szerző(ke) és nem feltétlenül tükrözik az Európai Unió vagy a CERV, mint támogatást nyújtó hatóság véleményét. Ezekért sem az Európai Unió, sem a támogatást nyújtó hatóság nem tehető felelőssé.

1. Bevezetés

Az Európai Unió által társfinanszírozott Discussions and Actions on Climate and Environment (DACE)² projekt célja a lakossági szemléletformálás, valamint a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás és az ahhoz kapcsolódó jogok bírósági érvényesítése. A DACE projekt keretében felmérést végeztünk a magyarországi lakosság körében a klímaválság hatásaihoz köthető attitűdökről és a hatások mérséklésének jogi eszközeinek ismertségéről.

2. Módszertan

Ahhoz, hogy feltárjuk a magyarországi lakosság hozzáállását a klímaválsághoz és annak hatásaihoz, egy rövid, 12 kérdésből álló, online kérdőívet (1. függelék) állítottunk össze. A többnyire zárt kérdésekből álló kérdőív kitöltése mindösszesen öt percet vett igénybe. Annak érdekében, hogy a magyarországi lakosság eloszlását nemre, korra, valamint iskolai végzettségre vonatkozó reprezentativitását minél jobban megközelítsük, a kérdőívet számos, eltérő profilú platformon (eltérő méretű települések, illetve különböző célt szolgáló kezdeményezések Facebook csoportjaiban, valamint e-mail listáikon) terjesztettük. A terjesztésben az EMLA is közreműködött. A válaszokat 2023 április elejétől május közepéig gyűjtöttük.

3. Eredmények

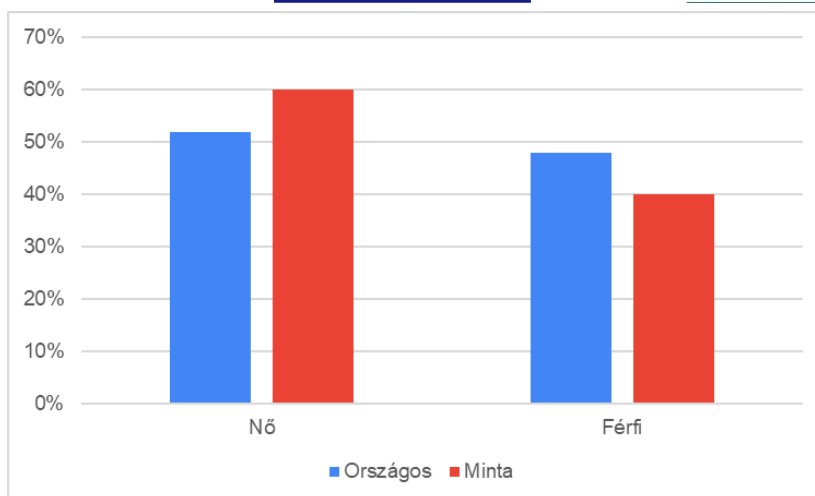
A kérdőívet 619-en töltötték ki részben vagy egészen.

3.1. Demográfiai adatok

A demográfiai kérdésekre a 619 kitöltőből 572-en válaszoltak. Az 1. ábra mutatja a magyarországi lakosság,³ valamint a válaszadók nemének megoszlását. Az ábrán látható, hogy a magyarországi nők arányánál magasabb arányban töltötték ki nők a kérdőívet.

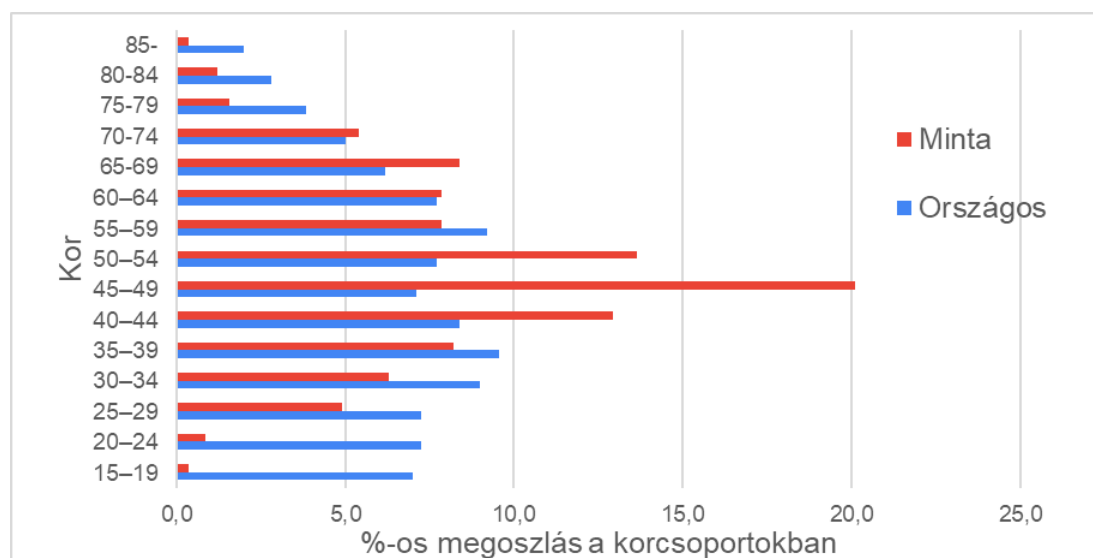
² <https://justiceandenvironment.org/project/dace/>, <https://emla.hu/dace-projekt/>

³ Központi Statisztikai Hivatal. 2022. URL: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0002.html

1. ábra: Nemek megoszlása a magyarországi lakosság, valamint megkérdezettek körében

A 2. ábrán látható a magyarországi lakosság Központi Statisztikai Hivatal által használt korcsoportos megoszlása,⁴ valamint a kitöltők megoszlása ezekben a korcsoportokban. Az ábra mutatja, hogy a magyarországi lakoságnál a kérdőívet jóval nagyobb arányban töltötték ki középkorúak, és jóval kevesebb arányban fiatalok, illetve idősek (75 éves kor feletti).

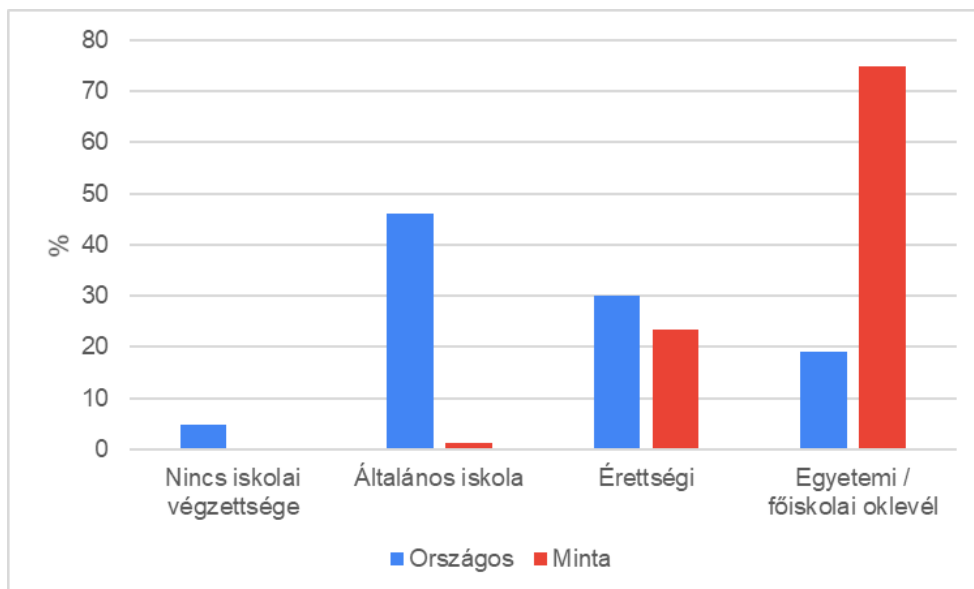

2. ábra: Korcsoportos koreloszlás a magyarországi lakosság, valamint a kitöltők körében

A 3. ábra mutatja a magyarországi lakosság, illetve a kérdőívet kitöltők megoszlását iskolai

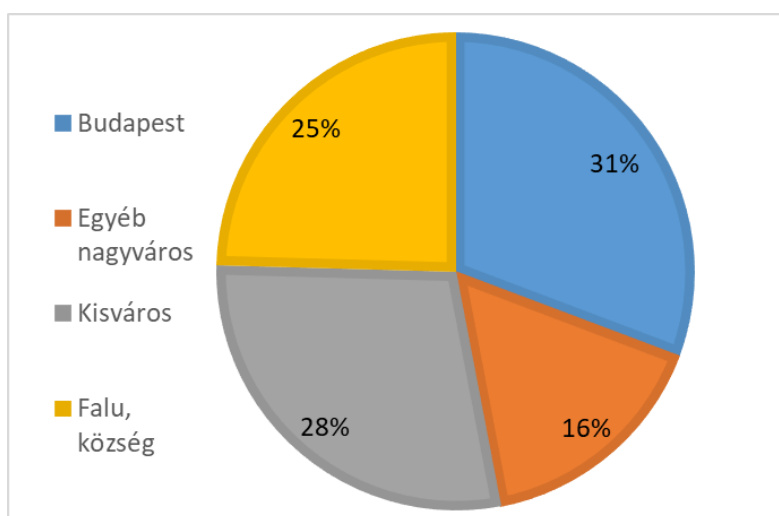
⁴ Központi Statisztikai Hivatal. 2011. URL: https://www.ksh.hu/nepszamlalas/tablak_demografia,1.1.5
A népesség megoszlása öt éves korcsoportok és nemek szerint

végzettségük szerint. Az ábrán látható, hogy jóval nagyobb arányban található a kitöltők között főiskolai vagy egyetemi végzettséggel rendelkező, mint a magyarországi lakosság körében.

3. ábra: A magyarországi lakosság⁵, valamint a kitöltők megoszlása iskolai végzettség szerint

A 4. ábra szemlélteti, hogy a kitöltők mekkora településen élnek. Az ábrán jól látható, hogy minden típusú településről sikerült megszólítani lakosokat, hogy fejtssék ki véleményüket a klímaválságról, annak hatásairól, valamint a klímaválság mitigációjára irányuló jogi eszközeiről.

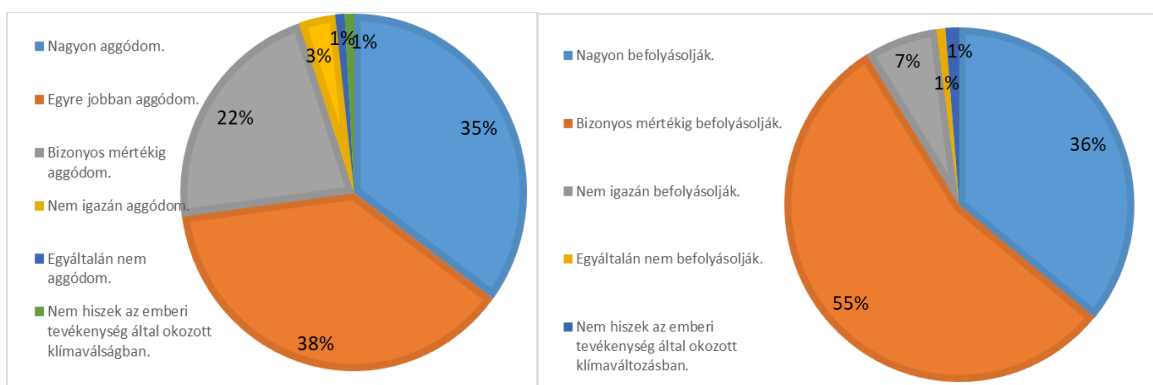

⁵ Központi Statisztikai Hivatal. 2022. URL: https://www.ksh.hu/nepszamlalas/tablak_demografia 1.13. A népesség iskolai végzettség és ötéves korcsoportok szerint a megfelelő korcsoportú népesség százalékában

4. ábra: A válaszadók megoszlása lakóhelyük településének mérete szerint

3.2. Klímaválsághoz kötődő attitűdök

A klímaválsághoz kapcsolódó, valamint annak mérséklését célzó jogi kérdésekre a 619 kitöltőből 487-en válaszoltak. Felmérésünk alapján az látható (5. ábra), hogy a kérdőívet kitöltők szinte mindegyike (95%) valamilyen szinten aggódik a klímaválság miatt. Továbbá, több, mint 80%-uk hétköznapjait a klímaválság már most is befolyásolja.

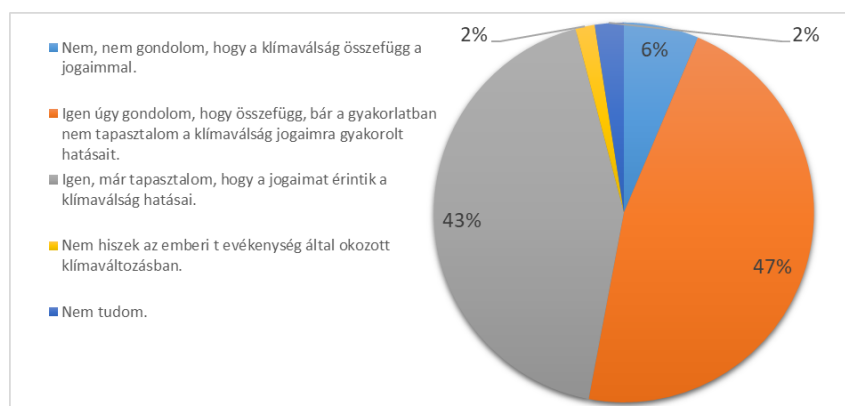
5-6. ábra: A válaszadók megoszlása aszerint, hogy milyen mértékben aggódnak a klímaválság miatt és az mennyire befolyásolja mindennapi életüket

A kérdőívet kitöltők csupán 5%-a gondolja, hogy életére nincs hatással a klímaválság, 7%-uk pedig nem tudta eldönteni, hogy befolyásolja-e életét. Azonban 88%-uk nevezett meg az életét már most is befolyásoló klímaválság okozta hatásokat. A legtöbb válaszadó (55%) az extrém időjárási viszonyokat és hőmérsékletet, a forró nyarakat, hőhullámokat, viharokat, árvizeket emelte ki. Továbbá, sokan megjegyezték az aszályt és szárazságot (38%), a csapadékkal kapcsolatos változásokat (hirtelen túl sok csapadék, vagy a csapadék hiánya) (17%), illetve az évszakok eltűnését (17%). A válaszadók 19%-a említett egészségügyi problémákat (pl. fronthatás, hőség miatt megváltozott fizikai állapot, allergia, új kórokozók, UV hatás), míg néhányan (5%) külön kitértek a mentális problémákra is (pl. stressz, szorongás). A vízzel kapcsolatos nehézségek több kontextusban is megjelentek (pl. folyók, tavak vízszintjének változása, illetve a lakosság számára fogyó vízkészletek pl. a locsolás terén) (18%). Szintén 18% említette az élelmezési gondokat és az emelkedő élelmiszer- és egyéb árakat. A növénytermesztés és élelmiszertermelés klímaváltozás miatti nehézségeit mind a mezőgazdaságban, mind a saját kiskertjükben további 17% jegyezte meg. Az élővilágra gyakorolt hatást a válaszadók 14%-a érzékeli mindennapjai során. 8% gondolja, hogy a levegőminőség romlása, illetve különböző szennyezések is befolyásolják életüket. 7% szerint a megnövekedett számú invazív fajok és kártevők már most is hatással vannak életükre. 6% konkrétan kiemelte a klímaváltozás általi gazdasági nehézségeket, károkat (pl. fagykarak, viharkarak). 4% említette specifikusan a klímamigrációt, az energiaárak emelkedését és az életminőség romlását. Továbbá megemlítesre kerültek a társadalmi konfliktusok, háborúk, instabilitás veszélye, a talajminőség változása, lakhatási

problémák, az életterek változása, a gyerekvállalás, az antidemokratikus rezsimek térnyerése, különböző jogok sérülése, a jéghegyek olvadása és a munkahelyek elvesztése.

A válaszadók egyetértettek azzal az állítással, miszerint a kormány felelősége, hogy megfelelő intézkedésekkel megvédje az embereket a klímaválság okozta negatív hatásoktól, ugyanis a válaszadók átlagosan 7,8-as értéket adtak egy 10-es skálán.⁶ A válaszadók azonban úgy gondolják, hogy a kormány nem tesz megfelelő intézkedéseket annak érdekében, hogy megvédje az embereket a klímaválság okozta negatív hatásoktól (szintén 10-ig terjedő skálán ugyanis átlagosan 2,6 értéket adtak erre az állításra).

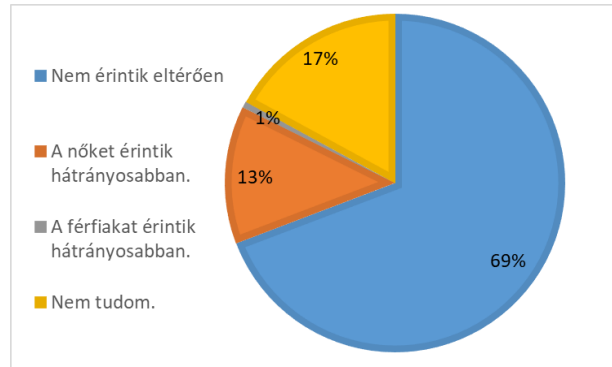
Az alábbi, 7. ábrán látható, hogy a válaszadók 90%-a tisztában van azzal, hogy a klímaválság a jogaira is hatással van, annak ellenére, hogy érinti-e már most a klímaválság a jogait vagy sem.

7. ábra: A válaszadók megoszlása aszerint, hogy jogukat mennyire érinti vagy valószínűleg érinteni fogja a klímaválság hatásai

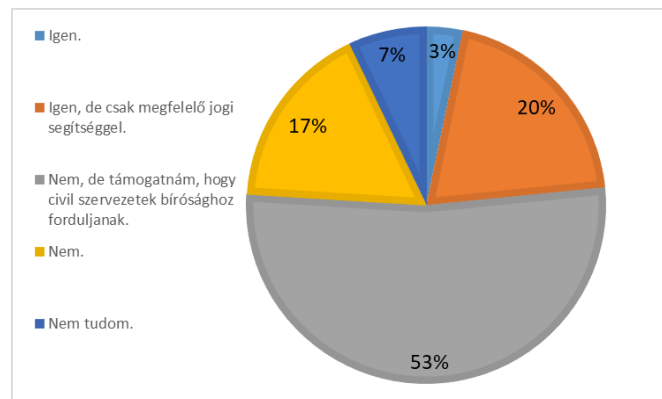
Az alábbi, 8. ábrán látható, hogy a kitöltők kb. kétharmada gondolja úgy, hogy a klímaválság hatásai ugyanakkora mértékben érintik a nőket, mint a férfiakat. 13%-uk gondolja úgy, hogy a nőket, míg csupán 1%-uk vélekedik úgy, hogy a férfiakat érintik jobban a klímaválság hatásai.

⁶ 10 jelentette a "Teljes mértékben egyetért"-et és 1 pedig az "Egyáltalán nem ért egyet"-et.

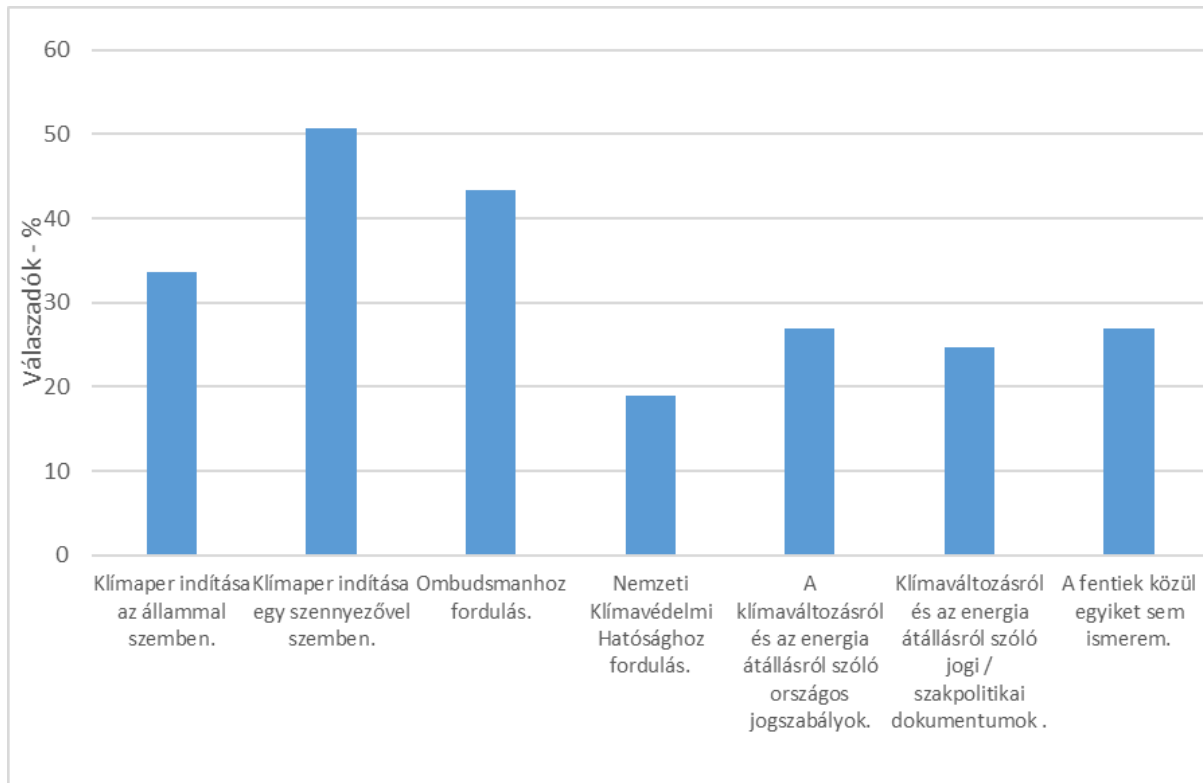
8. ábra: A válaszadók megoszlása a klímaválság nemekre gyakorolt hatásait illetően

Az alábbi ábra (9. ábra) szemlélteti, hogy a válaszadók több, mint fele támogatná, ha a klímaválság hatásai által érintett jogai védelmében civil szervezetek bírósághoz fordulnának. A válaszadók csupán negyede fordulna maga bírósághoz, de legtöbbször így is megfelelő jogi segítséget kérne.

9. ábra: A válaszadók megoszlása aszerint, hogy fordulnának-e bírósághoz a klímaválság hatásai által érintett jogaik védelmében

Az alábbi, 10. ábra azt mutatja, hogy a válaszadók mennyire vannak tisztában a klímaválság hatásainak mérséklését célzó jogi eszközökkel.

10. ábra: A válaszadók megoszlása a klímaválság mérséklését elősegítő jogi eszközök ismerete tekintetében

A felmérésből kiderül, hogy azon kérdőív kitöltők, akik válaszoltak a klímaválsággal illetve ahhoz köthető jogokkal kapcsolatos kérdésekre, ismertek átlagosan minimum kettő, a felsorolt, klímaválság elleni küzdelmet elősegítő jogi eszközt.

4. A felmérés hiányosságai

A széleskörű, különböző társadalmi csoportokat célzó platformokon történő terjesztés ellenére nem sikerült teljes mértékben fiatalokat, valamint alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezőket megszólítani. Az elektronikus úton terjesztett kérdőív miatt a 75 évnél idősebb korcsoportot sem sikerült elegendő mértékben megszólítani.

Emellett a kérdőívek kitöltésekor a válaszadók sokszor szebb képet igyekeznek festeni magukról, mint a valóság, amely torzításhoz vezethet.⁷ Így a kérdőív eredményei inkább indikatív képet adnak a valós attitűdről és ismeretekről is. A kérdőív rövidsége miatt nem tudtunk egy-egy témakört részletesebben körüljárni. Feltételezhető, hogy amennyiben konkrét példákat ismertetünk további kérdésekben (pl. arra vonatkozóan, miért érintik a nőket súlyosabban a klímaválság hatásai, vagy a jogi eszközök konkrét ismeretéről), más eredményeket kapunk. Továbbá a kormány erőteljes felelősségre vonása abban, hogy nem tesz eleget a klímaválság mérséklésére állampolgárai

⁷ Vesely, S., & Klöckner, C. A. 2020. Social desirability in environmental psychology research: Three meta-analyses. *Frontiers in Psychology*, 11, 1395.

érdekében, indikálhatja azt is, hogy az emberek szeretik másra hárítani a felelősséget.

5. Következtetések

A kérdőívet a magyarországi nő/férfi eloszlást figyelembe véve is jóval több nő töltötte ki, mint férfi. Ez annak tudható be, hogy a nők érzékenyebbek a társadalmi és környezeti problémákra, mint a férfiak.^{8,9,10} Emellett a kitöltők között kiemelkedően nagy arányban szerepelnek magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők, akik fogékonyabbak a környezeti problémákra.¹¹

A kitöltők aggódnak a klímaválság miatt, és majdnem 90%-uk már most úgy érzi, hatással van mindennapi életükre. Ezek a hatások elsősorban a konkrét fizikai környezetre vonatkoznak (pl. a hőmérséklet-, a csapadék-, vagy az élővilág változásaira), ugyanakkor megjelennek egyéb gazdasági-társadalmi problémák is (pl. áremelkedések, élelmezési és egészségügyi problémák). Úgy gondolják, hogy a kormány, felelőssége ellenére, nem védi meg állampolgárait a klímaválság negatív hatásaitól. A válaszadók tudatában vannak annak, hogy vannak elismert jogaik, amelyeket már most érintenek vagy valószínűleg érinteni fognak a klímaválság hatásai. Azzal azonban csupán 13%-uk ért egyet, hogy a nőkre nagyobb hatást fejt ki a klímaválság, mint a férfiakra, annak ellenére, hogy a válaszadók 60%-a nő. Ez az eredmény annak is betudható, hogy annak ellenére, hogy egyre több tanulmány mutat arra rá, hogy a nőket hátrányosabban érinti a klímaválság,¹² ezt a nemi különbséget nem veszik figyelembe a klímaválsághoz köthető párbeszédben.¹³ A válaszadók ismernek minimum két olyan jogi eszközt, amely a klímaválság hatásainak mérséklését hivatott szolgálni, de maguk nem fordulnának bírósághoz a klímaválság hatásai által érintett jogaik védelmében, azonban támogatnák civil szervezetek ilyesfajta kezdeményezéseit.

Ezek alapján elmondható, hogy a 60%-ban a környezeti problémákra érzékenyebben reagáló nőkből, valamint 75%-ban magasabb egyetemi, vagy főiskolai végzettséggel rendelkező magyarországi lakosokból álló mintánk meglehetősen érzékeny a klímaválságra, tisztában van annak mindennapi életükre gyakorolt (vagy a jövőben fellépő) hatásaival. Emellett ismernek olyan jogi eszközöket, amelyekkel a klímaválság hatásait mérsékelni lehetne, de maguk inkább nem használnák ezeket a jogi eszközöket. Ehelyett támogatnák, hogy civil szervezetek lépjenek fel a klímaválság okozta jogaik csorbítása elleni küzdelemben.

⁸ Desrochers, J. E. et al. 2019. Why do women care more about the environment than men? *Personality and Individual Differences*, 147: 204–213

⁹ The Guardian. 2020. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2020/feb/06/eco-gender-gap-why-saving-planet-seen-womens-work>

¹⁰ Li, Y. et al. 2022. Is Female a More Pro-Environmental Gender? Evidence from China. *Int J Environ Res Public Health*. 19(13): 8002.

¹¹ Philippsen, S. et al. 2017. Education level and income are important for good environmental awareness: A case study from south Brazil. *Ecologia Austral*. 27: 39–44.

¹² UNFCCC. 2022. Why Climate Change Impacts Women Differently Than Men. URL: <https://unfccc.int/news/new-report-why-climate-change-impacts-women-differently-than-men>

¹³ Marki, C. 2021. The neglected aspect of the climate discussion: gender equality. C3 – Centrum für Internationale Entwicklung.

6. Függelék – Kérdőív

Felmérés a klímaválság hatásairól és a hatások mérsékléséről

A DACE projekt keretében felmérést végzünk a magyarországi lakosság körében a klímaválság hatásairól és a hatások mérséklésének eszközeiről. Ehhez kérnénk közreműködését. A DACE projekt célja a lakossági szemléletformálás, témája a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás és a kapcsolódó jogok bírósági érvényesítése.

A kérdőív önkéntes és anonim, mindössze 5 percet vesz igénybe. Az eredményeket csak összesítve, a többi kitöltött kérdőívvel együtt és kizárólag a DACE projekt keretében használjuk fel, így a válaszaik alapján senki nem lesz beazonosítható. Az adatokat összegezzük és analizáljuk, ezen kívül semmilyen egyéb célra nem használjuk fel. Az adatok tárolását a releváns EU-s jogszabály előírásainak megfelelően végezzük (General Data Protection Regulation (EU) 2016/679 (GDPR)). Önről semmilyen személyes adat nem kerül tárolásra, megjelenítésre vagy további felek rendelkezésre bocsátására. Amennyiben kérdése merülne fel a kérdőívvel kapcsolatban, kérjük, keressen minket az info@greenformation.site címen.

Az alábbi felmérés az Európai Unió által társfinanszírozott Discussions and Actions on Climate and Environment (DACE) című projekt keretében valósul meg. A kifejtett álláspontok és vélemények azonban kizárólag a szerző(ke)é, és nem feltétlenül tükrözik az Európai Unió véleményét. Ezekért sem az Európai Unió, sem a támogatást nyújtó hatóság nem tehető felelőssé.

1. Születési év:
 -
 - Nem szeretném megadni

2. Nem
 - Nő
 - Férfi
 - Nem bináris
 - Nem szeretném megadni

3. Iskolai végzettség
 - Nincs iskolai végzettségem

- Általános iskola 8. évfolyam
- Érettségi
- Egyetemi/ főiskolai oklevél
- Nem szeretném megadni

4. Milyen település lakik?

- Falu
- Kisváros
- Nagyváros
- Budapest
- Nem szeretném megadni

5. Mennyire aggódik a klímaválság miatt?

- Nagyon aggódom.
- Egyre jobban aggódom.
- Bizonyos mértékig aggódom.
- Nem igazán aggódom.
- Egyáltalán nem aggódom.
- Nem ismerem a klímaválság hatásait.
- Nem hiszek az emberi tevékenység által okozott klímaváltozásban.
- Nem tudom.

6. Úgy érzi, hogy a klímaválság következményei befolyásolják mindennapi életét?

- Nagyon befolyásolják.
- Bizonyos mértékig befolyásolják.
- Nem igazán befolyásolják.
- Egyáltalán nem befolyásolják.
- Nem ismerem a klímaválság hatásait.
- Nem hiszek az emberi tevékenység által okozott klímaváltozásban.
- Nem tudom.

7. Nevezze meg az életét befolyásoló klímaválság okozta hatásokat:

-
- Nincsenek ilyen hatások

8. Kérjük, értékelje 1-től 10-ig terjedő skálán, ahol az 1 azt jelenti, hogy nem ért egyet az állítással, az 10 pedig azt, hogy teljes mértékben egyetért vele:

- Véleményem szerint a kormány felelősége, hogy megfelelő intézkedésekkel megvédje az embereket a klímaválság okozta negatív hatásoktól.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	X
Egyáltalán					Teljes mértékben					
nem értek egyet					egyetértek					Nem tudom

- Véleményem szerint a kormány megfelelő intézkedéseket tesz, hogy megvédje az embereket a klímaválság okozta negatív hatásoktól.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	X
Egyáltalán					Teljes mértékben					
nem értek egyet					egyetértek					Nem tudom

Az emberi jogok minden embert megillető jogok, fajra, nemre, nemzetiségre, etnikai hovatartozásra, nyelvre, vallásra vagy bármilyen más státuszra való tekintet nélkül. Az emberi jogok közé tartozik az élethez és a szabadsághoz való jog, a véleményszabadság, a munkához és az oktatáshoz való jog és még sok más. A klímaválság által érintett jogok lefedik többek között a jelen és a jövő generációinak élethez, egészséghez, méltósághoz, tisztességes és megfelelő lakhatáshoz, tiszta levegőhöz és vízhez való jogát.

9. Úgy gondolja, hogy vannak elismert jogai, amelyeket érintenek vagy valószínűleg érinteni fognak a klímaválság hatásai?

- Nem, nem gondolom, hogy a klímaválság összefügg a jogaimmal.
- Igen úgy gondolom, hogy összefügg, bár a gyakorlatban nem tapasztalom a klímaválság hatásait.
- Igen, már tapasztalom, hogy a jogaimat érintik a klímaválság hatásai.

- Nem hiszek az antropogén klímaváltozásban.
 - Nem tudom.
10. Úgy gondolja, hogy a klímaválság hatásai a nőket és a férfiakat eltérően érintik?
- Nem érintik eltérően
 - A nőket érintik hátrányosabban.
 - A férfiakat érintik hátrányosabban.
 - Nem tudom.
11. Ön személyesen fordulna bírósághoz a klímaválság hatásai által érintett jogai védelmében?
- Igen.
 - Igen, de csak megfelelő jogi segítséggel.
 - Nem, de támogatnám, hogy civil szervezetek bírósághoz forduljanak.
 - Nem.
 - Nem tudom.
12. Kérjük, jelölje, ha ismeri az alábbi, a klímaválság elleni küzdelmet elősegítő jogi eszközök valamelyikét (több eszközt is megjelölhet).
- Klímaper indítása az állammal szemben.
 - Klímaper indítása egy szennyezővel szemben.
 - Ombudsmanhoz fordulás.
 - Nemzeti Klímavédelmi Hatósághoz fordulás.
 - A klímaváltozásról és az energia átállásról szóló országos jogszabályok.
 - Klímaváltozásról és az energia átállásról szóló helyi szintű jogszabályok és / vagy klímaváltozási tervek, amelyeket lakóhelyemen / születési helyemen / munkahelyem településén fogadtak el.
 - A fentiek közül egyiket sem ismerem.